

HELSINGIN YLIOPISTO — HELSINGFORS UNIVERSITET

Tiedekunta — Fakultet		Laitos — Institution	
Matemaattis-luonnontieteellinen		Ekologian ja systematiikan laitos, popul.biol. osasto	
Tekijä — Författare			
Pekka Paaer			
Työn nimi — Arbetets titel			
Metsälintuyhteisön rakenne eri sukkessiovaiheissa Suomessa ja Pohjois-Venäjällä			
Oppiaine — Läroämne			
Morfologis-ekologinen eläintiede			
Työn laji — Arbetets art		Aika — Datum	Sivumäärä — Sidoantal
Pro gradu -tutkielma		13.10.1995	37
Tiivistelmä — Referat			
<p>Vertasin pro gradu-työssäni kolmen maantieteellisen alueen metsälintuyhteisöjä metsän eri sukkessiovaiheissa. Kuusamon ja Kuopion vertailualueilta käytin olemassaolevia lintulaskenta-aineistoja, Venäjän Komin aineiston keräämiseen osallistuin itse 1992. Työni tarkoituksena oli selvittää minkälaisia eroja alueiden välillä voidaan havaita erotelluissa metsän eri ikävaiheissa. Alueiden kaukainen sijoittuminen toisiinsa nähden antoi mahdollisuuden tarkkailla tuloksia eläinmaantieteellisesti.</p> <p>Jaoin aineistona olleet sukkessiosarjat kaikilla vertailualueilla kolmeen ikävaiheeseen: taimikoihin, keski-ikäisiin ja vanhoihin metsiin. Kaikkien alueiden lintulaskennat suoritettiin yhden käyntikerran laskennoin. Vertasin lintuyhteisöjen rakennetta eri alueilla lajimäärien, diversiteetin, linnuston tiheyden ja valtalajien, yhteisöjen prosenttisen samankaltaisuuden sekä lajiryhmien runsauden vaihtelulla eri sukkessiovaiheissa.</p> <p>Rarefaktioanalyysi osoitti, ettei alueiden välillä ole merkitseviä eroja metsälintujen lajimäärässä; lajimäärä alueelta ja ikävaiheesta toiselle oli rarefaktion mukaan keskimäärin 22. Diversiteetti saavutti kaikilla alueilla huippunsa ennen sukkession kliimaksivaihetta.</p> <p>Lintutiheys Komissa, erityisesti vanhoissa metsissä, oli korkeampi kuin Kuopiossa tai Kuusamossa. Komin laskentojen valtalajit olivat järripeippo, idänuunilintu, peippo ja hömötiainen; Kuopion valtalajit olivat peippo, pajulintu, vihervarpunen ja metsäkirvinen; ja Kuusamon valtalajit järripeippo, pajulintu, metsäkirvinen ja peippo.</p> <p>Komin lintuyhteisöt muodostivat prosenttisen samankaltaisuuden mittauksessa selkeästi Suomen aineistoista erottuvan oman ryhmänsä. Lajiryhmittäisessä tarkastelussa runsaat yksittäiset lajit korostivat usein kiltaryhmän painottumista tiettyyn sukkessiovaiheeseen; trooppiset muuttajat painoutuivat Komissa vanhoihin metsiin mm. leppälinnun runsauden vuoksi.</p> <p>Eläinmaantieteellisesti idänuunilintu, <i>Phylloscopus trochiloides</i>, oli tärkein tutkittuja metsälintuyhteisöjä erottanut laji; se puuttui Suomen vertailualueilta, mutta esiintyi runsaana Komin vanhoissa ja keski-ikäisissä metsissä. Hömötiainen, <i>Parus montanus</i>, oli runsas Komin kaikissa sukkessiovaiheissa, mutta esiintyi niukkana Suomen aineistossa; lajin korkeampi tiheys Komissa kertoo lahoppuuston ja vanhojen metsien alueellisesta runsaudesta. Komissa kaikissa sukkessiovaiheissa havaitsemamme vihervarpusen, <i>Carduelis spinus</i>, esiintyminen Petshoran alueella toi uutta tietoa lajin aiemmin tunnettuun levinneisyyskuvaan.</p> <p>Komin ja Suomen metsälintuyhteisöjen vertailu osoitti, että Komissa metsäsuikkession kulku luontaisen lehtipuuvaltaisen pensaikkovaiheen kautta aiheuttaa joitakin eroja valtalajien runsaussuhteissa verrattuna Suomen metsätaloustoimin luotuihin havupuutaimikoihin. Vanhojen metsien ja lahoppuuston runsaus Komissa näkyy tiettyjen lajien Suomen alueita korkeampina tiheyksinä.</p> <p>Vertailtujen alueiden länsi-itä-suuntainen välimatka ja kasvava mantereisuus kompensoi järripeipon ja peipon kohdalla alueiden pohjois-etelä-suuntaista sijoittumista. Keski-borealisen Komin tutkimusalueella lajiparin runsaussuhdetta luonnehti selvä "pohjoisuus"; järripeippo oli peippoa runsaampi kaikissa sukkessiovaiheissa.</p>			
Avainsanat — Nyckelord			
Taigavyöhyke, boreaaliset sektorit, eläinmaantiede, metsäsuikkessio, lintuyhteisö			
Säilytyspaikka — Förvaringställe			
Eläintieteen ja perinnöllisyystieteen laitosten kirjasto			
Muita tietoja — Övriga uppgifter			